

БИОЛОГИЯ БОЮНЧА ОБЛУСТУК ОЛИМПИАДА. 2-күн.

Баалоо үчүн ачыкчтар жана критерийлер (калыстар тобу жана стендге илүү үчүн)

Экинчи күн үчүн упайлардын максималдуу саны – 62 упай

А бөлүгү

А бөлүгүндөгү тапшырмалардын бир гана туура жообу бар.

Ар бир туура жооп 1 упай менен бааланат.

Упайлардын максималдуу саны – 30.

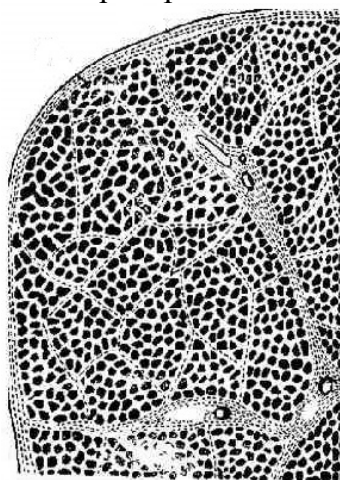
1. Төмөндө берилген организмдердин кайсынысында целлюлоза клетка стенкасынын түзүлүштүк бөлүгү болуп эсептелбейт?
 - (А) Улотриктин жашыл балырында
 - (Б) Вольвокстун жашыл балырында**
 - (В) Жүзүмдүн ак шүүдүрүмүндө
 - (Г) Картөшкөнүн фитофторасынын козгогучунда

2. Кайсы экологиялык топтогу өсүмдүктөрдүн клеткаларында осмотикалык басым баарынан жогору?
 - (А) Мезофиттердин клеткаларында
 - (Б) Галофиттердин клеткаларында**
 - (В) Гидрофиттердин клеткаларында
 - (Г) Ксерофиттердин клеткаларында
 1. Кораллдар
 2. Ийне терилүүлөр
 3. Радиолярийлер
 4. Моллюскалар

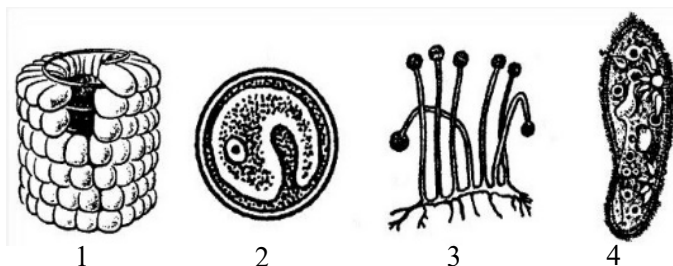
3. Жогоруда берилген организмдер тирүү заттын кайсы функциясын аткарышат?
 - (А) Айлана-чөйрөнү түзүүчү
 - (Б) Кычкылдандыруучу жана калыбына келтирүүчү
 - (В) Концентрациялык**
 - (Г) Газдык

4. 3-тапшырмада берилген организмдердин (1-4) кайсылары кремнийдин айланышында маанилүү роль ойнойт?
 - (А) 1
 - (Б) 2
 - (В) 3**
 - (Г) 4

Төмөнкү сүрөттө адамдын органы көрсөтүлгөн.

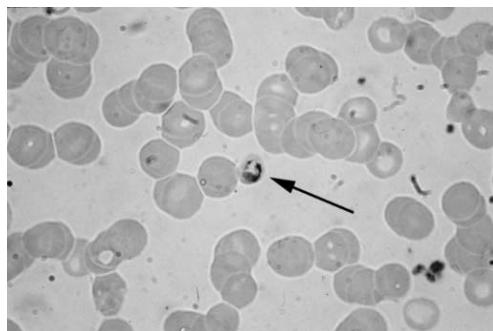

5. Бул сүрөттөн төмөндө берилген ткандардын топторунун кайсынысын көрүү мүмкүн эмес?
- (А) Булчуң
 - (Б) Эндотелиалдык
 - (В) Кемирчек**
 - (Г) Өздүк бириктиргич
6. Кайсы клеткалык түзүлүштөрдүн иштешине АТФ энергиясы баарынан көп сарпталат?
- (А) Рибосомалардын
 - (Б) Плазмалеммалардын**
 - (В) Лизосомалардын
 - (Г) Ядронун
7. Сфагнумдун жалбырагынын түзүлүшүндө кайсы өзгөчөлүктөрдүн болушу анын жогору ным сыйымдуулугун камсыздайт?
- (А) Веламен клеткаларынын
 - (Б) Гиалин клеткаларынын**
 - (В) Хлорофилл алып жүрүүчү клеткаларынын
 - (Г) Суу топтолгон чоң вакуолдордун

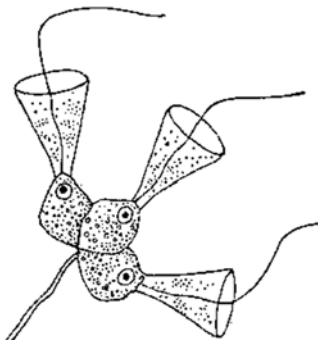
8. Жогорудагы сүрөттөрдүн кайсынысында (1-4) биринчи катардагы консумент көрсөтүлгөн?
- (А) 1
 - (Б) 2
 - (В) 3
 - (Г) 4**

9-10-суроолор төмөндөгү сүрөткө тиешелүү.

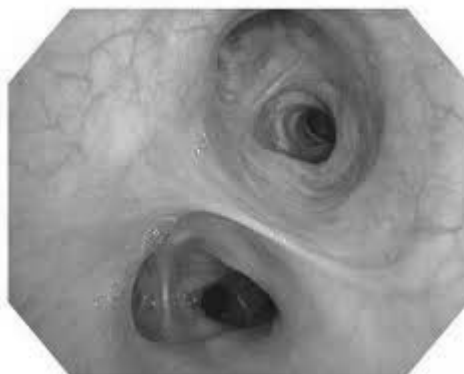
9. Жогорудагы микросүрөттө жебе менен адамдын канынын клеткасы белгиленген. Бул клетка төмөн жакта берилген мителердин кайсынысын жуктуруп алган?
- (А) Лейшмания
 - (Б) Плазмодий**
 - (В) Трипанасома
 - (Г) Лямблия
10. Төмөн жакта берилген организмдердин кайсынысы бул митенин жуктургучу болуп эсептелет?
- (А) Це-це чымыны
 - (Б) Анофелес чиркейи**
 - (В) Төшөк канталасы
 - (Г) Сары таракан
11. Төмөн жакта берилген гормондордун аракеттерине тиешелүү ырастоолордун кайсынысы ТУУРА ЭМЕС?
- (А) Серотонин жыныстык жетилүүнү жөнгө салат
 - (Б) Инсулин кандагы глюкозанын болушун жөнгө салат
 - (В) Вазопрессин организмден суунун бөлүнүп чыгышын күчөтөт**
 - (Г) Адреналин кан тамырларды ичкертет, жүрөктүн иштешин тездетет
12. Пенициллиндин бактерициддик таасири эмнени басаңдатат?
- (А) Белоктун синтезин
 - (Б) ДНКнын синтезин
 - (В) РНКнын синтезин
 - (Г) Клеткалык стенканын синтезин**
13. Төмөндө берилген белоктун биосинтези кайсы клетканын түзүлүшүндө ГАНА жүрбөйт?
- (А) Митохондрияда
 - (Б) Хлоропластта
 - (В) Гольджи комплексинде**
 - (Г) Эндоплазмалык торчодо

14-15-суроолор төмөнкү сүрөткө тиешелүү.

14. Жогорудагы сүрөттө көрсөтүлгөн клеткалар кайсы типтеги (класстагы) организмдерде кездешет?
- (А) Ичеги көндөйлүүлөрдө
 - (Б) Жалпак курттарда
 - (В) Муунактуу курттарда
 - (Г) **Быпылдактарда**
15. Сүрөттө көрсөтүлгөн клеткалар кандай функцияны аткарат?
- (А) Коргоо функциясын
 - (Б) Олжонун кыймылдай албай калуу функциясын
 - (В) **Кармоо жана тамак сиңирүү функциясын**
 - (Г) Кыймылдоо функциясын
16. Кишинин ичеги-карын системасына түшкөн тамактын клетчаткасы эмнеге дуушар болот?
- (А) Ал, өзгөчө фермент жок болгондуктан, ажырабайт
 - (Б) **Ал бактериялар менен жоон ичегиден жарым-жартылай ажырайт**
 - (В) Ал шилекейдин мальтазасы менен ажырайт
 - (Г) Ал панкреатит ширесинин амилазасы менен ажырайт
17. Төмөн жакта берилген заттардын кайсынысы ооз көндөйүнөн канга ӨТПӨЙТ?
- (А) Суу
 - (Б) Дары
 - (В) Алкоголь
 - (Г) **Глюкоза**
18. Европеоид менен негроид расасындагы адамдар турмуш курганда, алардын экинчи муунунда өңү ак жуумал адамдар төрөлбөйт. Бул эмнеге байланыштуу?
- (А) Теринин пигменттешүү генинин толук эмес басымдуулук кылганы менен
 - (Б) Эпигеномдук тукум куучулук менен
 - (В) **Теринин пигменттешүү гендеринин полимердүүлүгү менен**
 - (Г) Хромосомалык тукум куучулук менен

19-20-суроолор төмөн жакта берилген сүрөткө тиешелүү.

19. Ушундай сүрөттү алыш үчүн кандай ыкма колдонулат?
- (А) Томографиялык
 - (Б) Рентгендик контрасттуу
 - (В) Эндоскопиялык**
 - (Г) Рентгенологиялык
20. Бул ыкма менен тартылган сүрөттө эмненин көңдөй тешиги көрсөтүлгөн?
- (А) Ашказандын
 - (Б) Колконун**
 - (В) Ичке ичегинин
 - (Г) Жоон ичегинин

Б бөлүгү

Бул бөлүмдүн тапшырмалары түрдүү типтеги суроолорду камтыйт

1. Тикендүү
2. Жалтырак
3. Базалдык
4. Мүйүз сымал
5. Бүртүктүү

Жогоруда кишинин терисиндеги эпидермис катмарлары (1-5) берилген.

21. Кишинин терисиндеги эпидермис катмарларынын жайгаштырылышын сырткысынан баштап ирети менен жазгыла.

Туура жооп: 4 2 5 1 3 сандары ушундай тартипте жазылса – 1 упай.

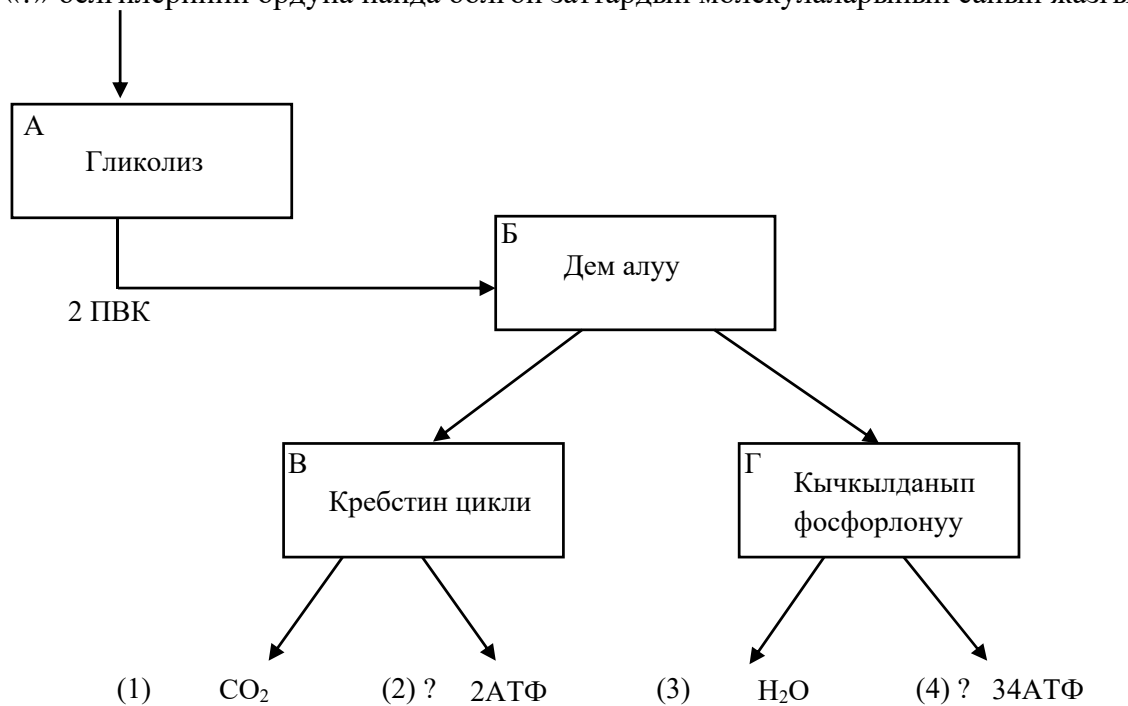
Бардык башка жооптор – 0 упай.

Упайлардын максималдуу саны – 1 упай.

22-23-суроолор тирүү организмдин клеткасында жүрүп жаткан процесстин төмөн жакта берилген схемасына тиешелүү.

22. Схемага (А-Г) тамгалары менен белгиленген процесстин этаптарын жазып, бул процесстин натыйжасында В жана Г этаптарында кайсы заттар (1-4) пайда болорун төмөн жакка жазгыла.

«?» белгилеринин ордуна пайда болгон заттардын молекулаларынын санын жазгыла.

Туура жазылган ар бир жооп үчүн – 1ден упай.

Упайлардын максималдуу саны – 8 упай.

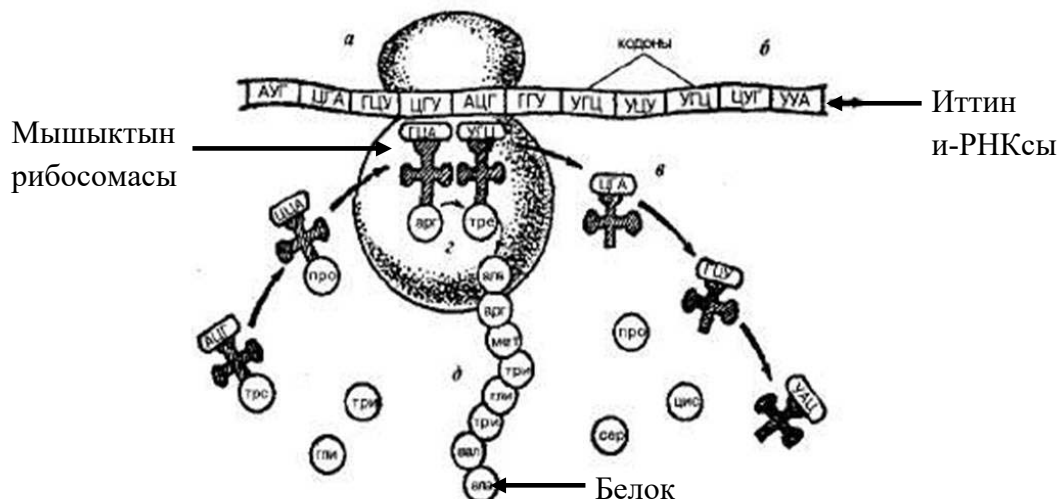
23. Бул процессте энергиянын булагы болуп кайсы зат эсептелет? Жообун жазгыла.

Туура жооп:

Глюкоза – 1 упай.

Упайлардын максималдуу саны – 1 упай.

24-25-суроолор төмөн жакта берилген сүрөткө тиешелүү

Жогоруда жасалма шарттагы белоктун синтезинин схемасы берилген.

24. Эгерде жасалма синтез үчүн мышыктын рибосомалары, ал эми и-РНК иттин клеткаларынан алынган болсо, анда кайсы белок синтезделет? Иттикиби же мышыктыкыбы?

Туура жооп:

Иттин белугу – 1 упай.

Бардык башка жооптор – 0 упай.

Упайлардын максималдуу саны – 1 упай.

- 25.** Кыскача түшүндүрмөсүн жазгыла.

Туура жооп – 1 упай.

Мисалы: Белок жөнүндө түкүм куучулук маалымат и-РНКда сакталат.

Упайлардын максималдуу саны – 1 упай.

26. ДНК молекуласынын бир чынжырында гуаниндин үлүшүнө 26 %, ал эми тиминдин үлүшүнө 28 % туура келет.

ДНКнын бардык молекуласында аденин + цитозин кандай үлүштү түзөт? Эсептеп чыгып, жообун жазгыла.

Туура жооп:

64 саны болсо – 1 упай.

Бардык башка жооптор – 0 упай.

Упайлардын максималдуу саны – 1 упай.

1. Жетилген особь (марита)
2. Редиялар
3. Куйруктуу личинка (церкарий)
4. Личинка (мирацидий)
5. Спороциста
6. Жумурткалар 2п
7. Циста (адолескарий)

27. Жогоруда боор соргучтун жашоо циклинин баскычтары (1-7) берилген. Төмөн жакка бул баскычтарды ирети менен жазгыла.

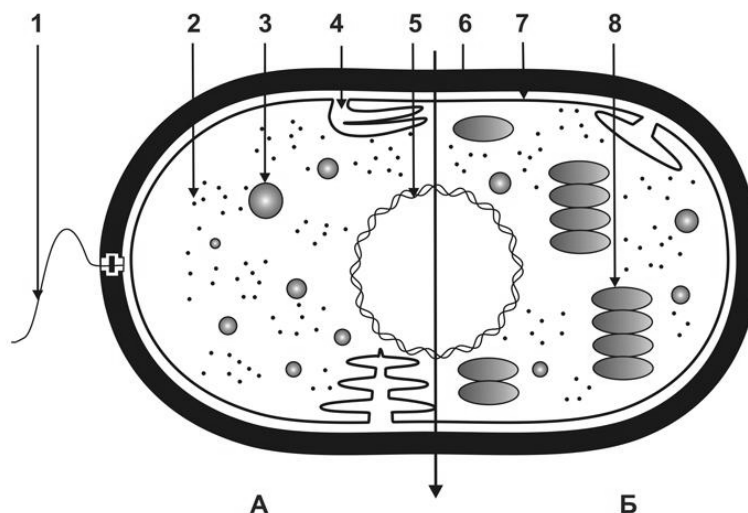
Туура жооп:

Сандардын катары ушундай берилсе: 6 4 5 2 3 7 1 же 1 6 4 5 2 3 7– ушул варианттардын кайсынысы болсо да – 1 упай.

Бардык башка жооптор – 0 упай.

Упайлардын максималдуу саны – 1.

В бөлүгү
 Ачык типтеги суроолор
 Прокариот клеткасынын түзүлүшү

Гетеротрофтук бактерия

Цианобактерия

28. (А-Б) клеткаларынын кайсы бактериясы гетеротрофтук бактерияга, ал эми кайсынысы цианобактерияга таандык экенин жазгыла.
 1-8 цифралары менен эмне белгиленген? Жоопту жазгыла.

1. шапалакча
2. рибосома
3. белендөөчү заттар
4. мезосомалар
5. ДНК (же нуклеотиддер)
6. чел кабык
7. мембрана
8. тилакоиддер

Туура жооп:

Ар бир туура жооп үчүн 1ден упай – бардыгы 5 упай.

Упайлардын максималдуу саны – 5 упай.

29. Суроо төмөн жакта берилген схемага тиешелүү.
 Таблицанын бош жерлерине биологиялык жактан туура болгондой кылып тема боюнча керектүү терминдерди жазгыла.
Туура жооп:
 Ар бир туура жооп үчүн – 0,5 упай.
 Упайлардын максималдуу саны – 4 упай.

